

شرح رسائل

www.ketab.ir

جلد اول

(ویراست جدید)

علی محمدی

سرشناسه	:	محمدی علی، ۱۳۳۷-
عنوان و نام پدیدآور	:	شرح رسائل [شیخ مرتضی انصاری] / علی محمدی .
مشخصات نشر	:	قم دارالفکر، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری	:	۳۸۴ ص .
شابک	:	۹-۳۴-۶۰۱۲-۹۶۴-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی	:	فیبا .
یادداشت	:	انصاری، مرتضی بن محمد امین ۱۲۱۴-۱۲۸۱ ق. نقد و تفسیر
یادداشت	:	انصاری، مرتضی بن محمد امین ۱۲۱۴-۱۲۸۱ ق. فرائدالاصول
عنوان روی جلد	:	[RASSAEL]
رده بندی کنگره	:	۴۰۲۱۸ ف ۸ الف / BP ۱۵۹
رده بندی دیویی	:	۲۹۷/۳۱۲
شماره کتابشناسی ملی	:	۵۷۶-۷۱ م

انتشارات دارالفکر
تاسیس ۱۳۳۶

مؤسس: مرحوم حضرت حجة الاسلام والمسلمین
آقای حاج سید عبدالحمید مولانا (ره)

شرح رسائل جلد اول (ویراست جدید)

مولف: علی محمدی
ناشر: انتشارات دارالفکر
چاپخانه: نگین - قم
نوبت چاپ: سیزدهم - ۱۴۰۱
شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹-۳۴-۶۰۱۲-۹۶۴-۹۷۸ ISBN 978-964-6012-34-9

شابک دوره: ۸-۶۳-۲۶۱۱-۹۶۴-۹۷۸ ISBN 978-964-2611-63-8

دفتر مرکزی: قم، خیابان شهدا (صفائیه)، مجتمع تجاری صفائیه، طبقه سوم

تلفن: ۳۷۷۳۳۶۴۵-۳۷۷۴۳۵۴۴ فاکس: ۳۷۷۳۸۸۱۴

دفتر تهران: خیابان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، خیابان شهدای ژاندارمری،

روبه روی اداره پست، پلاک ۱۲۴ واحدیک تلفن: ۶۶۴۰۹۳۵۲ - ۶۶۴۰۸۹۲۷

www.darolfekr.ir کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است info@darolfekr.ir

هرگونه تکثیر از تمام یا قسمتی از این اثر بصورت حروفچینی یا عکسبرداری، چاپ مجدد، چاپ افست، بلی کپی و انواع دیگر چاپ بدون اجازه کتبی ناشر شرعاً جایز نمی باشد و پیگرد قانونی به همراه خواهد داشت.

فهرست مطالب

۷.....	مقدمه
۹.....	مجاری اصول عملیه

مقصد اول: قطع

۱۵.....	مطلب اول: چند نکته اساسی
۱۷.....	مطلب دوم: معانی حجت
۲۱.....	مطلب سوم: قطع طریقی
۲۶.....	مطلب چهارم: قطع موضوعی
۲۸.....	مطلب پنجم: اقسام ظن

تنبیها ت مبحث قطع

۳۱.....	تنبيه اول: تجرّی
۵۱.....	اقسام تجرّی
۵۴.....	تنبيه دوم: حجیت حکم عقل قطعی
۸۳.....	تنبيه سوم: قطاع
۹۰.....	تنبيه چهارم: علم اجمالی
۱۰۷.....	ارزش مندی علم اجمالی
۱۲۰.....	مخالفت قطعیه با علم اجمالی
۱۴۶.....	اشتباه از حیث مکلف
۱۵۱.....	خشی

مقصد دوم: ظنّ

۱۶۶.....	مقام اول: امکان تعبد به ظنّ
۱۸۱.....	حجیت امارات ظنیه و میانی آن
۲۰۱.....	مقام دوم: وقوع تعبد به ظنّ

۲۲۱	۱. حجیت ظواهر الفاظ (بحث کبروی)
۲۲۷	تفصیل نخست و قول مشهور
۲۲۷	دلیل قول اخباریین
۲۳۹	دومین دلیل اخباریین
۲۵۰	چهار تنبیه
۲۵۹	تفصیل دوم و قول سوم: نظریه میرزای قمی
۲۷۰	نظریه صاحب معالم
۲۷۳	تفصیل سوم و قول چهارم
۲۷۶	تفصیل چهارم و قول پنجم: نظریه مرحوم کلباسی
۲۷۷	تفصیل پنجم و قول ششم: نظریه صاحب حاشیه
۲۷۹	تفصیل ششم و قول هفتم
۲۸۳	۲. حجیت قول لغوی (بحث صغروی)
۲۸۵	دلیل اول
۲۸۷	دلیل دوم
۲۹۰	دلیل سوم
۲۹۳	۳. اجماع منقول
۲۹۶	اخبار حتی
۳۰۶	اخبار حدسی
۳۱۵	اجماع مصطلح
۳۱۶	طریقه حس
۳۱۷	طریقه لطف
۳۲۲	طریقه حدس
۳۴۳	نتیجه بحث
۳۴۵	نظریه نهایی شیخ انصاری درباره اجماع
۳۶۵	متواتر منقول
۳۷۱	۴. شهرت فتواییه
۳۷۳	دلیل اول: مفهوم موافقت
۳۷۶	دلیل دوم: مرفوعه زراره
۳۷۷	دلیل سوم: مقبوله عمر بن حنظله
۳۷۸	جواب شیخ انصاری به این روایت

مقدمه

اعلم انّ المكلف اذا التفت الى حكم شرعى فاما ان يحصل له القطع أو الظن او الشك الخ.

در این عبارت چند نکته قابل توجه است:

الف) مکلف در یک تقسیم، دو نوع است: ۱. مکلف مجتهد، ۲. مکلف غیر مجتهد.

مراد از مکلف در این عبارت، مکلف مجتهد است؛ زیرا اولاً شخص اصولی درباره وظایف مجتهد گفت و گو می کند و ثانیاً آن حالات سه گانه قطع و ظن و شک برای غیر مجتهد حاصل نمی شود، چنان که از نکات بعدی این معنا روشن خواهد شد.

ب) مکلف در تقسیمی دیگر نیز دو نوع است: ۱. مکلف شأنی، ۲. مکلف فعلی.

مراد از مکلف شأنی در این مقام عبارت است از انسان بالغ و عاقل و قادر که تنها حالت التفات را ندارد و غافل است و مادام غافلاً خطاب متوجه او نیست، ولی شأنیّت خطاب را دارد؛ یعنی کافی است که ملتفت شود تا مخاطب به خطاب فعلی گردد. ولی مراد از مکلف فعلی عبارت است از البالغ العاقل القادر الملتفت. حال مقصود شیخ از مکلف، مکلف شأنی است نه فعلی؛

زیرا اگر مکلف فعلی مراد باشد حالت التفات و ذکر هم برای او پیدا شده دوباره معنا ندارد که به دنبال آن بگوید: اذا التفت... چون مستلزم تحصیل حاصل است.

ج) التفات به حکمی از احکام، دو قسم است: ۱. التفات اجمالی، ۲. التفات تفصیلی.

التفات اجمالی عبارت است از این که مجتهد به هر موضوعی از موضوعات که توجه پیدا می کند، پیش از مراجعه به منابع احکام علم اجمالی دارد که این موضوع در اسلام دارای حکمی از احکام است، ولی به تفصیل نمی داند. التفات تفصیلی عبارت است از این که بعد از توجه به موضوع و کاوش در مدارک احکام تفصیلی می برد که حکم این موضوع فلان امر است. حال یا قاطع می شود و یا ظان و یا شک. حال مراد از التفات در عبارت شیخ التفات اجمالی است؛ زیرا وقتی اجمالاً ملتفت شد می رود فحص می کند و قبل الفحص سه حالت برای او متصور است: ۱. یا بعد الفحص قاطع می شود؛ ۲. یا ظان، ۳. و یا شک.

اما اگر التفات تفصیلی و بعد الفحص بود که سه حالت متصور نیست، بلکه یکی از آنها متحقق است و لا غیر. حال معنای عبارت شیخ این است که وقتی مجتهد به طور مجمل متوجه شد و دانست که فلان موضوع در اسلام دارای حکمی از احکام است، وظیفه دارد برود و از حکم واقعی آن جست و جو و تحقیق کند. حال بعد الفحص و البحث، نخست یکی از پنج حالت برای او حاصل می شود:

۱. یا قطع پیدا می کند که حکم فلان موضوع مثلاً وجوب است.

۲. و یا ظن به وجوب پیدا می کند، اما از طرق معتبره.

۳. و یا از طرق غیر معتبره کالقیاس ظن به حکم پیدا می کند.

۴. و یا شک در حکم پیدا می کند به معنای حقیقی کلمه، یعنی دو احتمال

متساوی الطرفین.